

DEO OPTIMO MAX.
UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCE
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS

manē discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis vigesimo mensis

Januarii, Anno Domini M. DCC. LII.

P R Æ S I D E.

M. GABRIELE - ANTONIO JACQUES,

Doctore Medico.

An Peripneumonia putrida Vomitoria?

I.

ULMONUM morbus, Peripneumonia, quo nec frequentior ullus; nec periculosior alter. Omnium est anni temporum; frequentior tamen hieme, & ver inter & æstatem. Infantes, pueros, feminaeque rarius impetit, ut & senes; juvenes, adultosque, omnium frequentissimè. Cum pleuritide, juxta plures, tota fermè convenit, cujus sæpè soboles est, cuique aliquoties conjungitur. Duplex distinguitur, altera vera, altera notha; illa, dum inflammatoria spissitudine in arteriarum angustis & lymphaticorum ostiis hæret sanguineus humor: hæc, è lentâ pituitâ pulmones infarciens. Quarum in utrâque intensiores vel remissiores adsunt, inflammatio, respirandi difficultas, nunc obtusus, gravans, nunc & profundus, ita nunquam ac in pleuritide intensus, pectoris dolor: magis minùsve excrucians tussis; sputa ut plurimum cruenta, nunc variegata, flava, nunc æruginosa, fusca, nigra, nunc suspecta. Acuta febris, cum pulsû molli, aut saltem non ita ac in pleuritide duro; hæc sunt essentialia peripneumoniæ symptomata. Quædam & alia his accedunt, anxietas, impotentia, factatio, cum ingenti caloris in toto corpore sensu; inter scapulas quandoque sub unâ tantum dolor percipitur, qui jugulo & mammæ, inter tussendum præsertim, communicatur. Humida primùm lingua paulatim arefcit, albâ dein obducitur pelliculâ, & temporis lapsu lutea, fusca, aut nigra videtur. Ineunte morbo sputa sæpè nulla reddit æger, vel si quæ, bronchialem purum sputum humorem; sed, dum sua percurrit tempora morbus, perindè ac causa produciens, mille coloris erunt.

Varias ipsam producentes causas agnoscit peripneumonia, quas in internas & externas partiri praxeos medicæ principibus mens fuit; de internis præsertim hic agere nobis est animus.

Porrò vel ab humorum, è primis ut plurimum viis suppeditatâ, colluvie hicce oritur morbus, ideoque febris symptoma foret; hincque vel putrida nunc, aut non putrida Synochos, nunc ardens & putrida; nunc demùm maligna febris esset, sive coagulans sive inspissans sit morbifica materies: vel ab irritante causâ gignitur, tuncque à stimulis dicitur febris, symptomatice verò peripneumonia; cujus causas indaganti, duæ potissimam occurrunt: fermenta nimirum pessima, à primis viis oriunda; solidorumque spasmus seu irritatio aut vellicatio.

A

FELICITER si curare volueris, morborum nihil te fallat origo; felix sanè, qui morborum potuit cognoscere causas! præcipua ergo symptomata peripneumoniam à saburrâ oriendam concomitantia attentè perpendas: quæ præter essentialia jam in definitione tradita, sunt oris fœtor & fœditas, obducta mucore lingua, *Cardiogni*, vomitus & nausea, gravantes colici, cujuscumque indolis diarrhœa, symptomatikus sæpè sudor, febris acuta exacerbationibus, cum rigore & frigore præsertim oriundis, stipata, &c. Antecedentia demùm si spectes; vitæ regiminis ægrum minimè studiosum fuisse, vel insensilem transpirationem præpedientibus causis obnoxium, comperies: quâ præpeditâ inturbantur ita digestiones, ut, excitatâ saburrâ, febri peripneumonix comiti præbeatur ansa.

Symptomata verò quæ peripneumoniam causam ab alio, præter saburram, effectum ortam prænuntiant, sunt, ubi saburram denotantia defunt; occurrunt autem à *stimulis* febri indigentia, ut jactationes, anxietates, diurnæ vigilæ, vel somnus irrequietus, febris sine sensibili exacerbatione, aut notabili saltem frigore vacante, nec periodica; infestus evacuantium successus; contrà verò adaucta ab ipsis symptomata, sed & optimus venæ sectionis exitus, nec non felix remedium diluentium, laxantium, antispasmodicorum, & narcoticorum dum à perito Medico cautè præscribuntur, eventus.

I I I.

MORBOS plerosque à morbis discernere difficillimum: sed eorum intricatas ut plurimum causas evolvere, easque in lucem proferre longè difficilius. Ab antecedentibus itaque & concomitantibus, à lædentibus & juvantibus eruat diagnosim genuinus & prudens Medicus, necessum est. Sicque, utrum corruptis primarum viarum fermentis, an febri à *stimulis* referri debeat peripneumonia, tutò discernere valebit. Cæteri verò pectoris morbi cum peripneumoniâ difficilè confundi possunt, ut *asthma*, *catarrhus suffocans*, *hæmoptysis*, *phthisis*, *vomica*, *empyema*, &c. Paulo difficilius, sed attendenti tamen, facile satis erit à pleuritide distinguenda, quæcum sæpè complicatur multaque communia habet. At verò sanguinis cum febre sputum, quod quidem aliquoties occurrit, nobis fucum facere posset; sed in eo, uberiori vulgò copiâ sanguis expuitur purus, rutilus, & omnis ferè bronchialis humoris expertus, nec eodem instanti febris adortur. Contrà verò in peripneumoniâ, febris, cæteraque symptomata, uno & eodem instanti ægrum miserè lacessunt & invadunt. Quòd si tamen ab eâ sanguinis sputum discernere prorsus foret impossibile, illud tunc tanquam veram peripneumoniam eo potiori jure curet Medicus, quòd nonnullas hæmoptyses à pravis omninò pendentes primarum viarum materiebus, reperire detur, quibusque perfanandis vomitiva exhibere minimè dubitarunt præstantiores in arte Magistri.

Nunquam periculo vacat peripneumonia, eaque præsertim, quam uberrima peperit *cacochylia*, cuique individua comes est putrida vel maligna febris; cum præter fœtissimos in morbi decursu pertimescendos eventus, jamjam præsentì morbo liberatos, phthisi pulmonali, aut empyemati nonnunquam fuisse in posterum obnoxios, experientiâ compertum sit; id five fiat morbi genio, five vocatis in usum remediis, catharticis imprimis & plus æquo repetitis etiam vomitivis; hinc acutus perfanatur morbus, dum ipsi succedit chronicus.

Quæ non à tot & tam pravis oritur fermentis peripneumonia, levior. Quæ à simplicis sanguinis orgasmo vel à stimulo potissimum pendet, omnium levissima: cum, præterquam quòd his competentia efficaciora sunt remedia, nullum quoque adeò pertimescendum accerere valeant damnum.

I V.

HANC esse peripneumonix indolem palàm fiet omnibus, qui, sicut maximi ponderis est, causam morbi proximam & remotam, symptomata, exitum, diligentius inspexerint, antequàm se ad curationem accingant. Toto enim orbe, quantum ad

essentialia, differt therapeia, suaque cum velocissimè tempora hicce emetiatur morbus, ne nos præceps fugiat occasio, sedulò cavendum.

A stimulis ortæ, vel à nimia sanguinis rarefactione ipsiusve orgasmo peripneumoniæ, 1°. Causam irritantem minuendo tollendove; 2°. Vasa quantum poterimus vacuando, apprimè medebimur. Porro cum geminis hisce potissimum indicationibus congruat phlebotomia, ad ipsam tanquam ad sacram anchoram cur non recurrendum? Celebretur ergo primis præsertim morbi diebus, tertiâ quartâve quâque horâ, prout ægri vires ferent. Diluentibus tunc, præparatisque lenientibus prisanis necnon humectanti lenientique vitæ regimine, humectanda demulcendave sanguinis massa. Coagulantes verò potus & acidi, tanquam tussis stimuli, procul arcendi; cui tamen ut & insomniis brevi succurrendum, accuratè nihilominus notando, ne hæc in regione plus æquo narcoticis, licet indicatis, indulgeamus: hosce diros affectus lenientibus jusculis satius mitigando, v. g. tenuiori pulli gallinacei jusculo, lactis fero, & ex malvaceis plantis prisanis, bechicis, & in crassantibus præsertim elegmatis. Nec vomitiva tunc, nisi sub morbi decremento & fine, usurpanda veniunt, imò & parciùs & cautius. Alvus interea *minorativo* unâ aut altera vice blandè subducenda.

Putridæ verò aut malignæ solvendæ peripneumoniæ hæc impar foret methodus. Primis quidem morbi diebus, hanc, vel quanta est, vel saltem partim, usurpari posse ultrò fatemur, non tanquam solventem, sed ad veram ducentem medendi normam, quæ forsitan hæc sine felices non obtineret eventus. Antequam ergò facessant ægri vires, nequidem expectato morbi decremento, cathartica, cathartico-emetica & ipsamet emetica citò & tutò exhibeamus. Pravis enim nondum evacuatis luxuriantibus fermentis, *frustraneum* expectaremus decrementum. In pejor rueret cunctando malum: & certò certiùs morti occumberet antequam veræ ac genuinæ methodo committi potuisset æger. Ritè ergò præparatus lene catharticum hauriet? esto. Sed uberior viscosaque nimis turgēt saburra, quàm ut cathartici foras amandari queat. Tempus urget. In promptu adest auxilium; cathartica emeticis stimulata (granis aliquot tartari stibiat) vel multâ quidem aquâ dilutas antimonii ipsissimas exhibeamus præparationes, quæ blandè & efficaciter purgant. In eo quippè casu exanderet periculus, plus æquo intensâ & agitatâ sanguinis mole, si solo leniori cathartico saburræ foras educerentur, hoc præsertim cælo eliminatû difficillimæ.

Putridæ nonnunquam, sive malignæ sanandæ peripneumoniæ hæc sola sufficit curandi methodus: modò neque morbi diuturnitatem, neque quâ remediis obsistit periticiam ægrè ferat Medicus.

At sæpè sæpiùs quædam occurrit peripneumoniæ species, cui solvendæ hæc prorsus irrita forent, præ viscosâ & uberiori saburrâ ventriculo impactâ, & in secretoriis tubulis præsertim nidulante. Ea porro his minimè potest erui, nisi validissimis repetitisque contractionibus, secretorios turgentes tubulos hæcque viscidâ & glutinosâ infarctos materiâ, liberare valentibus. Præterea urgentia adeò instant symptomata v. g. delirium, somnolentia, suffocationis urgens metus, ut illicit sit opitulandum ægro. Sed jam phlebotomiâ sæpè sunt prostratæ vires: cathartica minori stibii sociata dosi, suffusus, topica, balnea, aliaque ejusdem generis remedia, sine ullo notabili successu fuere tentata; exacerbationi tandem mox futuræ ne succumbat, vel omnis omnino sanguis evadat, angurim: cardialgias interea, nauseas, quibus perpetuò vexatur vomitiones, emeticum indicantes potiùsve flagitantes, agnoscamus: ineluctabili fato quàm plurimos occubuisse, adhibitis licet omnibus allatis jam medendi formulis, certò scimus. Quid ergò moramur ancipites? Omni procul dubio ad emetica properemus. At amicè manu; mitiora primùm veniunt feligenda (verbi gratiâ Ipecacuanha, Glauberi sirnpus,) Sed si non mitescant accidentia, eademque cum pertinaciâ semper vigeant; efficaciora (qualia sunt vinum emeticum, tartarus stibiatus, aliaque ejusdem prosapiæ præparata) propinanda incumbunt. Quid mirum? Maximis hoc in casu laudibus esserunt emeticum melioris notæ Medici, eoque solo, multos ab orco revocatos fuisse passim testantur, sanctèque affirmant. Nec semel exhibi-

4

tum sufficiat; sæpè multoties iterandum: genuinus enim essentialisque morbus, maligna vel putrida febris, cui tunc eadem fermè competit therapeia, ac si omni pectoris complicatione orбата foret. Huic autem sola conveniunt vomitiva, quæquidem non unâ tantum vice exhiberi, sed pluries aliquandò repeti debent.

V.

EA ne ergò contrà nos tantoperè valebit eorum opinio, qui vasorum lacerationes, rupturas, à totius corporis concussionem quam inferit vomitio, pertimescendas, tùm ob nimium pectoris infarctum, tùm ob ingurgitata totius pectoris vasa, post celebratas scilicet venæ sectiones plurimas, exindèque lethalis oritur hæmoptisis, obijciunt; vel tandem ne sanguinis missione, sincerâ diætâ, morboque debilitatus æger, emeticorum vi pereat, pertimescunt? Postremum hunc infaustum nonnunquàm accidisse eventum verum est, cùm ægro in extremis posito propinatum fuit emeticum. Id verò prudens sagaxque Medicus facillè vitabit, diuturniores non trahendo moras; necnon cardiacis, dum suas exerit vires emetico, cochleatim exhibitis potionibus, lipothymiam arcendo; vel cum ipsismet vomitum propinando, ita tamen ut nimiam ejus vim pro nutu compescere valeat, ab eo si plus æquo vexaretur æger... Sed præjudicatâ opinione laborant qui vasorum lacerationes & rupturas vomitivo tribuendas censent; præmissis enim venæ sectionibus ritè præparato ægro, primis vomitibus veluti miraculo sublevari observare datur, & nedum majori, è contra minori copiâ expuitur sanguis, sæpèque subitò sistitur; quod non rarò in ipsamet hæmoptyli præstantioribus contigit Medicis, quæ, aliis non vincenda remediis, solo curabatur emetico. Tunc enim validissimæ in toto vasorum sanguineorum genere ab emetico oriuntur contractiones; ideoque inhiantia sese contrahunt vasa; quodque non minùs veritati consentaneum est, prava, è primis viis ad pulmones perpetuò appellentia, potenter evacuantur fermenta. Prætèrea pulmonalia ingurgitantur vasa secretiorum pressione tubulorum, viscidâ tenacissimæque lymphæ turgentium. Hos coarctat vomitio, contentum sollicitat humorem, ac proindè quâ obruuntur, sanguineorum tollitur pressio. Hinc dædaleos intra pulmonum anfractus morum libèrè perennat sanguis. A pessimis aliundè fermentis cum in peripneumoniâ sanguinis oriatur spissitudo, hâc sublata spissitudinis ansâ, longè fluxiliorem futurum sanguinem, nil clarius. Sic præstantissimorum in arte præceptorum rationi, authoritati & expectantiæ cedendo, concludamus.

Ergò Peripneumonia putrida Vomitoria.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Alexander - Dionysius Dietrich. *M. Petrus Bercher.*

M. Josephus - Exuperius Bertin;
Supremi Valachie & Moldavia Principis Medicus ordinarius & Regiæ Scientiarum Academia Socius Veteranus.

M. Josephus - Maria - Franciscus de la Sône, Domus Regiæ Medicus ordinarius, Censor Regius & Regiæ Scientiarum Academia Socius.

M. Urbanus de Vandenesse.

M. Carolus Dionis.

M. Julianus Bussion.

M. Theodorus Baron.

M. Gedeon de Rabours.

Proponebat Parisiis **CLAUDIUS-THOMAS-GUILLELMUS GUILBERT DE PRÉVAL**, Cadomæus, Doctor Medicus Cadomenfis; necnon Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1752,

A S E X T A A D M E R I D I E M.